

П. С. Покатаєв

доктор наук із державного управління, доцент
Класичного приватного університету

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗНИЖЕННЯ РІВНЯ ШУМУ ЯК ЕЛЕМЕНТА БЛАГОУСТРОЮ НАСЕЛЕНОГО ПУНКТУ

У статті узагальнено сучасну нормативно-правову базу, яка здійснює регулювання у сфері дотримання шумового режиму як складового елемента сфери благоустрою населених пунктів. Досліджено вплив шуму на організм людини та навколишнє природне середовище. Виявлено прогалини в законодавстві щодо правового регулювання зниження рівня шуму, надано рекомендації щодо їх усунення.

Ключові слова: *правове регулювання, зниження рівня шуму, благоустрій населених пунктів, шумовий режим.*

Постановка проблеми. Законодавство визначає поняття благоустрою населених пунктів як комплекс робіт з інженерного захисту, розчищення, осушення й озеленення території, а також соціально-економічних, організаційно-правових та екологічних заходів із покращення мікроклімату, санітарного очищення, зниження рівня шуму, що здійснюються на території населеного пункту з метою її раціонального використання, належного утримання й охорони, створення умов для захисту та відновлення сприятливого для життєдіяльності людини довкілля (ст. 1 Закону) [1]. Отже, зниження рівня шуму є складником благоустрою населених пунктів. Сьогодні підвищений рівень шуму залишається однією з найбільш важливих проблем для територій населених пунктів, площа яких зазнає постійного наднормованого шумового впливу автомобільного, залізничного транспорту і наземних ліній метрополітену, будівельної техніки, інженерного устаткування будівель і споруд, а також шумів побутового походження на територіях кварталів житлових будинків, промислових підприємств тощо. Шум завжди вважався менш небезпечною формою забруднення, ніж інші види екологічного забруднення, і більшість населення впевнена, що він не впливає настільки агресивно на їхній організм, бо люди не відчувають його дії, але все не зменшує рівень небезпеки від порушення шумового режиму.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання правового регулювання зниження рівня шуму вченими не досліджувалося. Декілька науковців у галузі медичних та технічних наук приділяли увагу впливу рівня шуму на організм людини та тварин, зокрема: М.В. Вертеленко [2], Н.В. Іванова [3], М.С. Козак [4], П.В. Семашко [5], О.В. Шумак [6], К.А. Ярмула [7]. Але без досконалої правової бази, наявності певних стандартів та нормативів неможливо досягти поставленої мети. Зазначене зумовлює актуальність подальшого дослідження з урахуванням сучасних викликів суспільства та появи інноваційних технологій у будівництві.

Виклад основного матеріалу. Сьогоднішнє правове регулювання зниження рівня шуму в контексті благоустрою населених пунктів здійснюється на підставі таких нормативно-правових актів, як: Кодекс України про адміністративні правопорушення [8], Закон України (далі – ЗУ) «Про благоустрій населених пунктів» [1], ЗУ «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення» [9].

Але в ЗУ «Про благоустрій населених пунктів», крім виділення як складника «зниження рівня шуму», не згадується цей несприятливий чинник середовища життєдіяльності людини.

У ст. 1 ЗУ «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення» згадуються поняття «шум», «вібрації» як фізичні чинники, що впливають

або можуть впливати на здоров'я людини чи майбутніх поколінь.

Ст. 24 ЗУ «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення» закріплює обов'язки органів виконавчої влади та місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій та громадян, а саме:

- вживати організаційних, господарських, технічних, технологічних, архітектурно-будівельних та інших заходів для попередження утворення та зниження шуму до рівнів, які встановлені санітарними нормами;

- дотримуватися рівнів шуму, що не перевищують встановлених санітарними нормами, під час масових святкових, розважальних заходів, а також під час роботи закладів громадського харчування, торгівлі, побутового обслуговування тощо (ст. 24 Закону) [9].

Законодавством встановлено обмеження щодо користування звуковідтворювальною апаратурою й іншими джерелами побутового шуму, проведення салютів, феєрверків, використання піротехнічних засобів залежно від часу доби, зокрема вночі, із двадцять другої до восьмої години.

Що стосується проведення ремонтних робіт на захищених об'єктах, якщо це супроводжується шумом, то обмеження встановлені із двадцять першої до восьмої години – у робочі дні, а у святкові та неробочі дні проведення таких робіт заборонено цілодобово.

Вважаємо за доцільне дослідити причину встановлення доволі жорстких законодавчих обмежень щодо проведення будівельних або ремонтних робіт (як складової компоненти благоустрою населених пунктів), які супроводжуються шумом.

Шум – хаотична сукупність різних за силою і частотою звуків, що заважають сприйняттю корисних сигналів, заважають повноцінно працювати, сприймати потрібні звуки, відпочивати. Шум несприятливо впливає на людину і може спричинити хворобливі наслідки, як-от: симптоми перевтоми, послаблення уваги, підвищення нервової збудливості, зниження працездатності, порушення роботи шлунково-кишкового тракту. Шуми знижу-

ють працездатність людини, спричиняють захворювання органів слуху (глухоту), ендокринної, нервової, серцево-судинної (гіпертонія) систем. Вченими доведено, що гучні звуки, шуми впливають не тільки на слуховий аналізатор, а й на шкіру, серце, органи дихання. Вони збуджують людину, спричиняють виділення наднирниками у кров великої кількості адреналіну, яке супроводжується почуттям страху, небезпеки, провокує агресивність [10].

Негативно впливати на людину можуть і ультразвуки. Зокрема, вони можуть спричинити порушення в роботі нервової, серцево-судинної й ендокринної систем, слухового і вестибулярного апаратів. У людей, які зазнали шкідливого впливу ультразвуку, спостерігається астенія, порушення рефлексорних функцій мозку (почуття страху в темноті, замкнутому просторі, прискорення пульсу, підвищена пітливість, спазми в шлунку, кишківнику, жовчному міхурі). До того ж ультразвукові коливання можуть бути причиною зміни структури кісткової тканини [11].

Рівень шуму та його негативний вплив вивчався в багатьох медичних працях. Зокрема, М.С. Козак на підставі проведених експериментів щодо впливу шумового навантаження на організм людини встановлено значні порушення в системі кровообігу головного мозку та в елементах його нервової тканини [4]. М.В. Вертеленко встановлено, що у фахівців, робота яких пов'язана із впливом шуму, спостерігається більш високий рівень захворюваності на хвороби системи кровообігу, зокрема на гіпертонічну хворобу, сенсоневральну приглухуватість, а також відзначаються прискорені темпи старіння [2]. К.А. Ярмула за результатами комплексного клінічного, лабораторного й інструментального дослідження довів наявність структурно-функціональних змін кісткової тканини (зокрема остеопороз і остеопенії) у 79% осіб, що працюють під впливом несприятливих фізичних чинників виробничого середовища (вібрації та шуму) [7].

Отже, без сумніву, шум негативно впливає на тільки на стан навколишнього природного середовища, але й на людський організм, на стан рослин і тварин. Саме тому неконтрольований процес його

створення може призвести до загрози національній безпеці, що зумовлює створення найефективнішої правової бази. Але, як ми побачили вище, правове регулювання здійснюється невеликою кількістю нормативно-правових актів, до того ж більшість норм містяться в підзаконних нормативних актах, як-от: Державні стандарти України (далі – ДСТУ), Державні будівельні норми (далі – ДБН), санітарні норми тощо.

ДСТУ – це стандарти, які розроблені відповідно до чинного національного законодавства, що встановлюють для загального і багаторазового застосування правила, загальні принципи або характеристики, які стосуються діяльності чи її результатів (у нашому разі діяльності, пов'язаної із благоустроєм населеного пункту).

Але, на жаль, основною проблемою сьогодні залишається відсутність сучасної нормативної бази, зокрема тих же ДСТУ, тому суб'єкти господарювання застосовують норми, затверджені ще до періоду набуття незалежності країни (70-х, 80-х рр.).

ДБН В.1.1–31:2013 «Захист територій, будинків і споруд від шуму» поділяє шум на такі різновиди:

- шум імпульсний (непостійний шум, який складається з одного, декількох або періодичних звукових сигналів (імпульсів), кожен з яких тривалістю менше ніж 1 с.;

- шум коливний (непостійний шум, рівень звуку якого безперервно змінюється в часі);

- шум непостійний (рівень звуку якого змінюється в часі більше ніж на 5 дБА за вимірювання шумоміром на часовій характеристиці «повільно» і на частотній характеристиці «А»);

- шум переривчастий (непостійний шум, рівень звуку якого змінюється ступінчасто на 5 дБА і більше, водночас тривалість часових інтервалів, під час яких рівень звуку залишається сталим, становить 1 с. і більше);

- шум повітряний (який випромінюється джерелом безпосередньо в повітря, поширюється повітряним шляхом);

- шум постійний (рівень звуку якого змінюється в часі не більше ніж на 5 дБА за вимірювання шумоміром на часовій ха-

рактеристиці «повільно» і на частотній характеристиці «А»);

- шум структурний. Механічна вібрація будівельних конструкцій, яка виникає в разі їх збудження динамічними силами, поширюється конструкціями будинку і випромінюється ними у вигляді повітряного шуму);

- шум тональний (у спектрі якого є виражені дискретні тони. Тональний характер шуму встановлюється вимірюванням у третиннооктавних смугах частот за перевищенням рівня шуму в одній смузі над сусідніми не менше ніж на 10 дБ);

- шум ударний (повітряний шум, який випромінюється огорожувальною конструкцією в разі її збудження динамічними силами. Цей термін у будівельній акустиці застосовують тільки до міжповерхових перекриттів, сходових площадок і маршів);

- шум широкосмуговий (шум із безперервним спектром, шириною більше ніж одна октава) [12].

ДБН В.1.1–31:2013 «Захист територій, будинків і споруд від шуму» визначає загальні положення із проектування захисту від шуму, а саме:

- особливості планування і забудови територій населених пунктів, проектування будинків і споруд різного призначення, лінійних об'єктів інженерно-транспортної інфраструктури щодо забезпечення захисту людей від шкідливого впливу шуму;

- порядок забезпечення шумового режиму на території житлової забудови, промислових підприємств, на ландшафтно-рекреаційних територіях і в приміщеннях, де перебувають люди;

- порядок здійснення аналізу й оцінки шумового режиму та розроблення заходів із захисту від шуму;

- порядок здійснення кількісної оцінки шумового режиму;

- особливості проектування захисту від шуму об'єктів цивільного будівництва, від транспортного шуму (автомобільних доріг і залізниць загальної мережі, вулично-дорожньої мережі тощо), від шуму в цехах і на території промислових підприємств [12].

До того ж ДБН В.1.1–31:2013 «Захист територій, будинків і споруд від шуму» встановлює нормовані параметри і допу-

стимі рівні шуму (у житлових будинках, офісних приміщеннях; у готелях залежно від кількості зірок; у закладах громадського харчування; у лікарнях, поліклініках, санаторіях; у навчальних закладах; у дитячих дошкільних закладах; у господарських та адміністративних будинках промислових підприємств) та захист від шуму інженерного обладнання житлових і громадських будинків.

ДБН В.1.2-8-2008 «Основні вимоги до будівель і споруд. Безпека життя і здоров'я людини та захист навколишнього природного середовища» встановлює норми дотримання вимоги з безпеки життя і здоров'я людини та захисту навколишнього природного середовища, щодо середовища в приміщенні, а саме: забезпечення здорового середовища в приміщеннях щодо тепла, освітлення, якості повітря, вологості, шуму, вібрації, швидкості руху повітря, неіонізуючих та іонізуючих випромінювань тощо (п. 5.3 р. 5) [13].

ДБН Б.2.2-5:2011 «Благоустрій територій» регулює порядок благоустрою територій загального користування, зокрема встановлює вимоги щодо виділення бульвару від іншої частини вулиці смугою зелених насаджень із метою захисту від шуму та пилу (пп. 5.5.7 р. 5) [14], а також порядок благоустрою прибудинкових територій, зокрема відстань до вікон найближчих житлових будинків фізкультурних та ігрових спортивних майданчиків (пп. 6.9.5 р. 6) [14].

ДБН Б.2.2-5:2011 встановлює норми створення шумозахисних екранів (підпирних стінок, земляних насипів, виїмок, які розташовуються уздовж магістральних вулиць). Надає перелік зелених насаджень, варіантів їх поєднання між собою й умов розташування, які можуть бути використані для захисту від шуму.

До того ж правове регулювання шумового режиму здійснюється на підставі затверджених державних санітарних норм, обов'язкових для виконання нормативно-правовими актами центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони здоров'я. Ці норми встановлюють медичні вимоги безпеки щодо середовища життєдіяльності й окремих його чинників,

недотримання яких створює загрозу здоров'ю і життю людини та майбутніх поколінь (ст. 1 Закону) [9].

Так, наказом Міністерства охорони здоров'я України «Про затвердження Державних санітарних норм та правил утримання територій населених місць» встановлено порядок забезпечення шумового комфорту населення під час вивезення побутових відходів (п. 2.18 ст. 2 Закону) [15] та вимоги щодо обладнання кришками сміттєпроводів на сходових клітках завантажувальними клапанами з метою герметизації та захисту населення житлового будинку від шуму (п. 2.18 ст. 2 Закону) [15].

Наказ Міністерства охорони здоров'я України «Про затвердження Державних санітарних правил планування та забудови населених пунктів» здійснює правове регулювання розташування промислових підприємств, зокрема щодо встановлення санітарно-захисної зони між цими підприємствами та межею житлової забудови, ділянок громадських установ, будинків і споруд, а також територій парків, садів, скверів, ділянок оздоровчих та фізкультурно-спортивних установ, місць відпочинку, садівницьких товариств тощо [16].

Крім того, цим нормативно-правовим актом закладені правові основи відокремлення житлової забудови від залізничних ліній, аеродромів, автомобільних доріг загальної мережі I, II і III категорій із метою зменшення шкідливого впливу шуму та вібрації на здоров'я населення.

«Санітарні норми допустимого шуму в приміщеннях житлових і громадських будівель і на території житлового налаштування» встановлюють допустимі рівні шуму, що проникає в приміщення житлових і громадських будівель від зовнішніх і внутрішніх джерел, та допустимі рівні шуму на території житлової забудови [17].

Вимірювання октавних рівнів звукового тиску, рівнів звуку, еквівалентних і максимальних рівнів звуку законодавець рекомендує здійснювати відповідно до ДЕСТ 23337-78 «Шум. Методи вимірювання шуму на сельбищній території і в приміщеннях житлових і громадських будівель» [18].

Допустимі значення октавних рівнів звукового тиску в житлових приміщеннях і громадських будівлях встановлено залежно

від характеру шуму, місцезонашування об'єкта для зовнішніх джерел шуму та виду самого об'єкта, які поділяються на: палати лікарень, санаторіїв, кабінети лікарів, класні приміщення, навчальні кабінети, вчительські кімнати, конференц-зали, зали бібліотек житлові кімнати квартир, житлові приміщення будинків відпочинку, пансіонатів, будинків-інтернатів для людей похилого віку й інвалідів, спальні приміщення в дитячих дошкільних установах і школах-інтернатах, номери готелів і житлові кімнати гуртожитків, зали кафе, ресторанів, столових, торгові зали магазинів, пасажирські зали аеропортів і вокзалів, приймальні пункти підприємств побутового обслуговування, майданчики відпочинку на території мікрорайонів і груп житлових будинків тощо.

Крім того, затверджено низку Державних стандартів, що регулюють рівень шуму, зокрема: ДЕСТ 12.1.036–81 «Шум. Допустимі рівні в житлових і громадських будівлях» [19], ДЕСТ 12.1.003–83 «Система стандартів безпеки праці. Шум. Загальні вимоги безпеки» [20] та ДСТУ 2325–93 «Шум. Терміни та визначення» [21].

Але законодавцем обмежено рівні звуку не тільки в приміщеннях житлових і громадських будівель і на території житлового облаштування, але й ті, що створюються звуковідтворюючими пристроями, вокально-інструментальними ансамблями, музичними групами і звукопідсилювальною апаратурою в закритих концертних залах під час естрадних концертів; у залах дискотек, ресторанів, кафе, барів та інших підприємств громадського харчування; у залах будинків культури, баз відпочинку; на відкритих танцювальних майданчиках тощо [22].

Принциповим моментом є не тільки зниження рівня шуму, що може спричинюватися будівництвом на будівельних майданчиках, у разі проведення розважальних заходів та ін., але й через використання автомобільного транспорту, кількість якого щороку постійно збільшується.

З метою гарантування екологічної безпеки життєдіяльності людини та захисту навколишнього природного середовища від шуму транспортних потоків у зоні впливу автомобільних доріг у вересні

2015 р. видано Галузеві будівельні норми (далі – ГБН) В.2.3–37641918–556:201X «Автомобільні дороги. Споруди шумозахисні. Вимоги до проектування» [23]. Ці норми встановлюють вимоги до проектування шумозахисних споруд під час розроблення проектної документації на нове будівництво, реконструкцію та капітальний ремонт автомобільних доріг загальногo користування.

Проте норми враховують не тільки створення безпечних умов у вигляді зменшення негативного впливу шуму від транспортних потоків, але й архітектурно-ландшафтні рішення щодо візуального сприйняття конструкцій через зміну форми й кольору, фактури матеріалів споруд, зелених насаджень. Завдяки такому підходу забезпечується гармонійне поєднання шумозахисних споруд із ландшафтом з урахуванням особливостей рельєфу, плану й профілю дороги.

Питанню створення безпечних умов для життєдіяльності людини було присвячено й декілька наукових праць. Так, Н.В. Івановою запропоновано розрахункові моделі для збору інформації про джерела шуму, оцінки статистичних параметрів і критеріїв оцінки загального шумового режиму, розрахунку технічних, соціальних та економічних ефектів шумозахисного комплексу, оцінки очікуваного рівня акустичної комфортності об'єктів [3].

П.В. Семашко розвинув цю тему, він вдосконалив критерії гігієнічної оцінки акустичного стану житлових приміщень та прилеглих до житлових будинків територій, встановив причини масових порушень гігієнічних вимог до їхнього акустичного стану. Так, встановлено, що основними причинами скарг населення на акустичні умови в житлі є: недостатні санітарні розриви від зовнішніх джерел, високі рівні звуку на фасадах житлових будинків, широке застосування в будівництві вікон, які мають недостатню звукоізолюючу спроможність за зачиненого стану та в режимах вентиляції тощо [5].

О.В. Шумак ґрунтовно дослідив законодавчу базу та довів, що встановлені гранично допустимі рівні для житлового шуму не задовольняють потреби мешканців високоповерхових будинків в акустичному

комфорту, оскільки такі будівлі насичені великою кількістю інженерно-технічного обладнання. Ним запропоновано необхідність удосконалення підходів до оцінювання житлового шуму з використанням нових критеріїв, як-от оцінювання суб'єктивних реакцій жителів [6].

Але під час вдосконалення наявної нормативної бази та розроблення нової треба враховувати й міжнародні норми. Так, ще 1977 р. ухвалено базову «Конвенцію про захист працівників від професійного ризику, спричиненого забрудненням повітря, шумом та вібрацією на робочих місцях» [24] та, як результат її реалізації, «Рекомендації щодо захисту працівників від професійного ризику, спричиненого забрудненням повітря, шумом та вібрацією на робочих місцях» [25]. Пізніше, 1992 р. видано Положення Всесвітньої медичної асоціації «Про шумове забруднення» [26].

Держава гарантує кожній особі, що мешкає на її території, безпечні умови життя, сюди можна віднести і дотримання шумового режиму, і це є законодавчою нормою, яка визначена в ст. 3 Конституції України («Людина, її життя, здоров'я, <...> безпека визнаються найвищою соціальною цінністю»), у ст. 16 («Забезпечення екологічної безпеки і підтримання екологічної рівноваги на території України – є обов'язком держави»), у ст. 42 («Держава захищає права споживачів, здійснює контроль за якістю і безпечністю <...> усіх видів послуг і робіт»), у ст. 50 («Кожна людина має право на безпечне для життя і здоров'я довкілля <...>») [27].

За порушення шумового режиму законодавством встановлена адміністративна відповідальність. У результаті аналізу змісту статей законодавства можна їх поділити на ті, що забезпечують дотримання шумового режиму з використанням стаціонарних джерел забруднення та з використанням пересувних джерел (як-от автомобільний, залізничний, морський, авіаційний транспорт).

Так, ст. 46 ЗУ «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення» передбачено можливість притягнення порушника до адміністративної відповідальності та застосування фінансових санкцій за порушення підприєм-

ствами, установами, організаціями або ж підприємцями правил додержання тиші й обмежень певних видів діяльності, що супроводжуються шумом [9].

Ст. 182 Кодексу України про адміністративні правопорушення (далі – КУпАП) передбачено можливість притягнення осіб до відповідальності за вчинення правопорушення у вигляді недотримання вимог законодавства щодо захисту населення від шкідливого впливу шуму чи правил додержання тиші в населених пунктах і громадських місцях [8].

Проте ст. ст. 122, 122.5 КУпАП містять склади правопорушень, що пов'язані з пересувними джерелами забруднення, зокрема рух транспортних засобів із використанням попереджувальних сигналів під час початку руху чи зміни його напрямку, у разі їх використання з порушенням відповідних стандартів, або ж встановлення і використання спеціальних звукових сигналних пристроїв (тобто звукових пристроїв, які дозволяють встановлювати лише на оперативні транспортні засоби).

П. 22.3 ст. 22 ЗУ «Про Правила дорожнього руху» встановлює обмеження на перевезення вантажу, якщо це створює шум [28].

Отже, у результаті аналізу змісту ст. 46 ЗУ «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення» та ст. 182 Кодексу України про адміністративні правопорушення можна зробити висновки, що особа може бути притягнута до адміністративної відповідальності лише в разі створення шуму у вигляді гучного співу і викриків, користування звуковідтворювальною апаратурою й іншими джерелами побутового шуму, проведення салютів, феєрверків, використання піротехнічних засобів із двадцять другої до восьмої години на захищених об'єктах.

Під захищеними об'єктами законодавець розуміє: житлові будинки і прибудинкові території; готелі, гуртожитки, лікувальні, санаторно-курортні заклади, будинки-інтернати, заклади культури, освіти; парки, сквери, зони відпочинку, розташовані на території мікрорайонів і груп житлових будинків тощо.

Отже, для забезпечення власного комфорту в житловому приміщенні та

створення сприятливих побутових умов кожна особа може себе захистити від шумового забруднення, яке створюють сусіди багатоповерхового будинку, або розташовані поруч розважальні заходи, звернувшись до національної поліції, до компетенції якої належить: вжиття заходів, спрямованих на усунення загроз життю та здоров'ю фізичних осіб внаслідок учинення адміністративного правопорушення, зокрема порушення шумового режиму.

Але постає питання можливості притягнення до відповідальності осіб, що користуються звуковідтворювальною апаратурою й іншими джерелами шуму під час руху транспортного засобу в нічний час, із двадцять другої до восьмої години. Адже немає жодної норми, яка б встановлювала такі обмеження та захищала жителів населеного пункту від гучних звуків, що надходять із транспортних засобів у процесі їх руху чи зупинки. Тому вважаємо за доцільне внесення змін до окремих нормативно-правових актів щодо обмеження використання звуковідтворювальної апаратури та інших джерел шуму під час руху транспортного засобу в певний час доби. Пропонуємо внести зміни до ст. 24 ЗУ «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення», додати такий абзац:

«Органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування, зобов'язані:

– вживати відповідних заходів для попередження утворення та зменшення шуму до рівнів, установлених санітарними нормами, під час зупинки або руху транспортних засобів із використанням звуковідтворювальної апаратури, від інших джерел шуму в нічний час, із двадцять другої до восьмої години, на прибудинкових територіях; у парках, скверах, розташованих на території мікрорайонів і груп житлових будинків».

Висновки і пропозиції. У статті узагальнено сучасну нормативно-правову базу, яка регулює дотримання шумового режиму як складового елемента сфери благоустрою населених пунктів. Досліджено роботи науковців щодо впливу шуму на організм людини та навколишнє природне середовище. Доведено, що дотримання шумового режиму є нормою Конституції, оскільки держава гарантує

кожній особі, що мешкає на її території, безпечні умови життя.

Досліджено порядок притягнення особи до адміністративної відповідальності. Виявлено прогалини в законодавстві щодо правового регулювання зниження рівня шуму та надано рекомендації щодо їх усунення, зокрема шляхом внесення змін до ст. 24 ЗУ «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення» у частині заборони використання звуковідтворювальної апаратури й інших джерел шуму вночі, під час руху або зупинки транспортного засобу.

Список використаної літератури:

1. Про благоустрій населених пунктів: Закон України від 6 вересня 2005 р. № 2807–IV. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2807-15/page2>.
2. Вертеленко М.В. Гігієнічна оцінка ризику впливу виробничого шуму на здоров'я працівників авіаційного машинобудування: автореф. дис. ... канд. мед. наук: 14.02.01; Нац. мед. ун-т ім. О.О. Богомольця. К., 2009. 20 с.
3. Іванова Н.В. Розробка методики оцінки ефективності звукоізоляції житлових будинків від повітряних шумів на підставі системного підходу: автореф. дис. ... канд. техн. наук: 05.23.01; Харк. держ. техн. ун-т буд-ва та архіт. Х., 2001. 20 с.
4. Козак М.С. Взаємозв'язок між станом периферійного та центральних відділів слухового аналізатора і даними електроенцефалографії при дії екзогенних факторів (шум, радіація): автореф. дис. ... докт. мед. наук: 14.01.19; Ін-т отоларингології ім. О.С. Коломійченка. АМН України. К., 2006. 36 с.
5. Семашко П.В. Наукові основи формування акустичного стану житлових приміщень, гігієнічна оцінка та профілактика його порушень: автореф. дис. ... докт. мед. наук: 14.02.01; Ін-т гігієни та мед. екол. ім. О.М. Марзєєва АМН України. К., 2011. 41 с.
6. Шумак О.В. Удосконалення критеріїв гігієнічної регламентації та оцінки шуму від внутрішніх джерел високоповерхових житлових будинків: автореф. дис. ... канд. біол. наук: 14.02.01; ДУ «Ін-т гігієни та мед. екол. ім. О.М. Марзєєва НАМН України». К., 2011. 21 с.
7. Ярмула К.А. Застосування пеловіту і гідролазерної терапії в корекції струк-

- турно-функціональних змін кісткової тканини у робітників промислових підприємств: Автореф. дис... канд. мед. наук: 14.01.33; Укр. НДІ мед. реабілітації та курортології. О., 2007. 22 с.
8. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 7 грудня 1984 р. (зі змінами та доповненнями) № 8073-Х. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/80731-10/print1329896557051809>.
 9. Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення: Закон України від 24 лютого 1994 р. № 4004-XII. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4004-12/print>.
 10. Охорона праці в галузі: навчальний посібник / П.С. Атаманчук, В.В. Мендерецький, О.П. Панчук, Р.М. Білий. К.: Центр учбової літератури, 2017. 322 с. URL: http://pidruchniki.com/18800413/bzhd/shum_viznachennya_ponyattya_shum_parametri_zvukovogo_polya.
 11. Дітяшова І.Г. Вплив шумового забруднення урбосистеми на стан здоров'я людей. URL: <http://oldconf.neasmo.org.ua/node/694>.
 12. ДБН В.1.1-31:2013. Захист територій, будинків і споруд від шуму: офіційне видання Мінрегіону України. Київ, 2014. URL: <https://www.zakon-i-normativ.info/index.php/component/lica/?href=0&view=text&base=1&id=1364945&menu=1>.
 13. ДБН В.1.2-8-2008. Основні вимоги до будівель і споруд. Безпека життя і здоров'я людини та захист навколишнього природного середовища: наказ Мінрегіонбуд України від 26 січня 2008 р. № 38. URL: <http://dbn.co.ua/load/normativy/dbn/1-1-0-90>.
 14. ДБН Б.2.2-5:2011. Благоустрій територій: наказ Мінрегіонбуд України від 28 жовтня 2011 р. № 259. URL: https://dnaop.com/html/32602/doc-%D0%94%D0%91%D0%9D_%D0%91.2.2-5_2011.
 15. Про затвердження Державних санітарних норм та правил утримання територій населених місць: наказ Міністерства охорони здоров'я України від 17 березня 2011 р. № 145. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0457-11>.
 16. Про затвердження Державних санітарних правил планування та забудови населених пунктів: наказ Міністерства охорони здоров'я України від 19 червня 1996 р. № 173. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0379-96/print>.
 17. Санитарные нормы допустимого шума в помещениях жилых и общественных зданий и на территории жилой застройки: приказ Министерства здравоохранения СССР от 3 августа 1984 г. № 3077-84. URL: <http://mozdocs.kiev.ua/view.php?id=4650>.
 18. ГОСТ 23337-78. Шум. Методы измерения шума на селитебной территории и в помещениях жилых и общественных зданий: постановление Государственного комитета СССР по делам строительства от 9 октября 1978 г. № 194. URL: <http://profidom.com.ua/v-1/v-1-1/1252-gost-23337-78-metody-izmerenija-shuma-na-selitebnoj-territorii-i-v-pomeshhenijah-zhilyh-i-obshhestvennyh-zdanij>.
 19. ГОСТ 12.1.036-81. Шум. Допустимые уровни в жилых и общественных зданиях: постановление Государственного комитета СССР по стандартам от 31 декабря 1981 г. № 5895. URL: <http://dbn.co.ua/load/normativy/gost/13-1-0-942>.
 20. ГОСТ 12.1.003-83. Система стандартов безопасности труда. Шум. Загальні вимоги безпеки. Зі зміною № 1 (СТ СЭВ 1930-79): постановление Государственного комитета СССР по стандартам от 6 июня 1983 г. № 2473. URL: https://dnaop.com/html/42550/doc-%D0%93%D0%9E%D0%A1%D0%A2_12.1.003-83.
 21. ДСТУ 2325-93. Шум. Терміни та визначення [Електронний ресурс]: наказ Міністерство інфраструктури України від 1 січня 1995 р. № 2325-93. URL: https://dnaop.com/html/43863/doc-%D0%94%D0%A1%D0%A2%D0%A3_2325-93.
 22. Санітарні норми допустимої гучності звучання звуковідтворюючих і звукопоглинаючих пристроїв у закритих приміщеннях та на відкритих майданчиках: наказ Міністерства охорони здоров'я СРСР. Головне санітарно-епідеміологічне управління від 7 липня 1987 р. № 4396-87. URL: <http://mozdocs.kiev.ua/view.php?id=4713>.
 23. ГБН В.2.3-37641918-556:201X. Автомобільні дороги. Споруди шумозахисні. Вимоги до проектування: наказ Міністерство інфраструктури України від 3 вересня 2015 р. № 348. URL: <https://mtu.gov.ua/.../348%20Галузеві%20будівельні%20н>.
 24. Про захист працівників від професійного ризику, спричиненого забрудненням повітря, шумом та вібрацією на робочих місцях: Конвенція Міжнародної організації праці від 20 червня 1977 р. № 148. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/993_051.

25. Щодо захисту працівників від професійного ризику, спричинюваного забрудненням повітря, шумом та вібрацією на робочих місцях: Рекомендації Міжнародної організації праці від 20 червня 1977 р. № 156. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/993_174.
26. Про шумове забруднення: Положення Всесвітньої медичної асоціації від 1 вересня 1992 р. № 990_051. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/990_051.
27. Конституція України: Закон України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.
28. Про Правила дорожнього руху: постанова КМУ від 10 жовтня 2001 р. № 1306. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1306-2001-%D0%BF/print1509535533649132>.
-

Покатаєв П. С. Правовое регулирование снижения уровня шума как элемента благоустройства

В статье обобщена современная нормативно-правовая база, регулирующая соблюдение шумового режима в качестве составного элемента сферы благоустройства населенных пунктов. Исследовано влияние шума на организм человека и окружающую природную среду. Выявлены пробелы в законодательстве относительно правового регулирования снижения уровня шума, даны рекомендации по их устранению.

Ключевые слова: правовое регулирование, снижение уровня шума, благоустройство населенных пунктов, шумовой режим.

Pokataiev P. Legal regulation of reducing level as a element of the holidays of the population purpose

The article summarizes the modern regulatory framework that regulates the sphere of observing the noise regime as an integral part of the sphere of improvement of human settlements. The influence of noise on the human body and the environment is investigated. The gaps in the legislation on legal regulation of noise reduction have been revealed and recommendations for their elimination are given.

Key words: legal regulation, noise reduction, improvement of settlements, noise regime.